

Vzdělávací program nástavbového oboru PSYCHOSOMATIKA

1	Cíl vzdělávání v nástavbovém oboru.....	1
2	Minimální požadavky na vzdělávání v nástavbovém oboru	2
	2.1 Praktická část vzdělávacího programu – v délce minimálně 24 měsíců	2
	2.2 Teoretická část vzdělávacího programu	3
3	Rozsah požadovaných teoretických znalostí a praktických dovedností, seznam požadovaných výkonů	4
4	Všeobecné požadavky	6
5	Hodnocení vzdělávání v nástavbovém oboru	6
6	Charakteristika činností, pro které absolvent vzdělávání v nástavbovém oboru získal zvláštní odbornou způsobilost	7
7	Charakteristika akreditovaného zařízení	7
8	Programy povinných vzdělávacích aktivit a personální zabezpečení a technické a věcné vybavení pro jejich realizaci - charakteristika	9
9	Doporučená literatura	18

1 Cíl vzdělávání v nástavbovém oboru

Cílem vzdělávání v nástavbovém oboru psychosomatika je získání zvláštní specializované způsobilosti osvojením potřebných teoretických znalostí a praktických dovedností v problematice psychosomatické medicíny. Absolvent musí být schopen diagnosticky zařadit pacienta s psychosomatickým onemocněním (somatické onemocnění s významnou psychosociální složkou), navrhnout terapeutický postup a samostatně jej léčit nebo v rámci týmové spolupráce se podílet na jeho léčbě. Absolvent musí prokázat dobré teoretické znalosti a praktické dovednosti v psychosomatické a behaviorální medicíně, ve smyslu bio-psycho-sociálního pojetí zdraví a nemoci, znalosti psychiatrie a psychoterapie včetně sebezkušenosti.

Absolvent musí být seznámen s etickými principy v medicíně a zároveň se musí orientovat v oblasti výzkumu v psychosomatice. Absolvent není psychoterapeutem, pokud k tomu nemá odpovídající odborné vzdělání.

2 Minimální požadavky na vzdělávání v nástavbovém oboru

Podmínkou pro zařazení do nástavbového oboru psychosomatika je získání specializované způsobilosti v některém specializačním oboru specializačního vzdělávání s výjimkou hygieny a epidemiologie, soudního lékařství a patologie.

Vzdělávání se uskutečňuje při výkonu lékařského povolání formou celodenní průpravy v rozsahu odpovídajícím stanovené týdenní pracovní době podle ustanovení § 79 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Vzdělávání v nástavbovém oboru probíhá jako celodenní průprava v zařízeních akreditovaných podle zákona č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 95/2004 Sb.“) v rozsahu odpovídajícím stanovené týdenní pracovní době a je odměňována. Vzdělávání v nástavbovém oboru může probíhat jako rozvolněná příprava, to je při nižším rozsahu, než je stanovená týdenní pracovní doba, přitom její rozsah nesmí být nižší, než je polovina stanovené týdenní pracovní doby. Je-li příprava rozvolněná, celková délka, úroveň a kvalita nesmí být nižší než v případě celodenní průpravy.

Vzdělávání v nástavbovém oboru probíhá u poskytovatelů zdravotních služeb nebo jiných fyzických nebo právnických osob, kteří získali akreditaci podle zákona č. 95/2004 Sb.

Celková délka přípravy v oboru psychosomatika je v minimální délce 24 měsíců, z toho:

Část I.

2.1 Praktická část vzdělávacího programu – v délce minimálně 24 měsíců

Předpokládá se, že lékař žádající zařazení do oboru psychosomatika pracuje v zařízení svého specializačního oboru, kde se věnuje také psychosomatickým pacientům. Pokud neprobíhá celá příprava v akreditovaném zařízení, zařazením do oboru a přiřazením ke školiteli, se kterým své případy pravidelně konzultuje, začíná běžet doba supervidované praxe. Během této doby absolvuje povinné kurzy teorie a sebezkušenosti (pokud už tuto nemá z dřívějšího vzdělání). Povinná praxe pro lékaře se získanou specializací II. stupně v jakémkoliv základním oboru dle vyhlášky č. 77/1981 Sb. nebo se získanou nástavbovou specializací dle vyhlášky č. 77/1981 Sb. nebo se specializovanou způsobilostí v jakémkoliv základním oboru dle zákona č. 95/2004 Sb., právě tak jako pro lékaře se získanou specializací II. stupně v oboru psychiatrie dle vyhlášky č. 77/1981 Sb. nebo se specializovanou způsobilostí v oboru psychiatrie dle zákona č. 95/2004 Sb. platí vedle supervidované praxe po dobu přípravy také povinné stáže v akreditovaných zařízeních.

a) povinná odborná praxe v oboru psychosomatika

Akreditované zařízení		Počet měsíců
psychosomatika – převážně formou supervidované praxe <i>Poskytovatel zdravotních služeb musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem psychosomatika.</i>		24
z toho	psychiatrie – poskytovatel zdravotních služeb poskytující lůžkovou zdravotní péči <i>Poskytovatel zdravotních služeb musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem psychiatrie.</i>	2
	psychosomatika <i>Poskytovatel zdravotních služeb musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem psychosomatika.</i>	2

Část II.

2.2 Teoretická část vzdělávacího programu

a) účast na vzdělávacích aktivitách – povinná

Aktivity	Počet hodin
kurz Základní psychosomatická péče	108
kurz Bio-psycho-sociální sběr dat, psychosomatická anamnéza, sebezkušenostní seminář	20
kurz Komplexní přístup ve fyzioterapii	20
kurz Komplexní přístup k diagnostice, léčbě a prevenci poruch příjmu potravy	18
kurz Sebezkušenostní skupina	160
kurz Balintovská skupina	26

b) účast na vzdělávacích aktivitách je povinná v tomto rozsahu:

b1) všechny níže uvedené kurzy pro lékaře, kteří byli zařazení do nástavbového oboru bez absolvování níže uvedených kurzů,

b2) kurzy Lékařská první pomoc a Základy zdravotnické legislativy, etiky a komunikace a Radiační ochrana pro lékaře, kterým uplynulo od absolvování těchto kurzů více než 5 let

b3) a kurz Prevence škodlivého užívání návykových látek (NL) a léčba závislosti pro lékaře, kterým uplynulo od absolvování tohoto kurzu více než 10 let

Kurzy	Počet hodin
kurz Lékařská první pomoc	20
kurz Základy zdravotnické legislativy, etiky a komunikace	12

kurz Prevence škodlivého užívání návykových látek (NL) a léčba závislostí	4
kurz Radiační ochrana	4

c) účast na vzdělávacích aktivitách – doporučená

Aktivity	Délka trvání
kurz Relaxačních metod, hypnózy či focusingu	20 hodin
kurz Tělově – terapeutických technik	20 hodin
kurz Komunikace	20 hodin
Další kurzy, vědecké a vzdělávací akce garantované příslušnou odbornou společností při České lékařské společnosti J.E. Purkyně (dále jen „ČLS JEP“) nebo Institutem postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví (dále jen „IPVZ“) nebo Českou lékařskou komorou (dále jen „ČLK“) nebo lékařskou fakultou (dále jen „LF“), popř. další akce (konference, sympozia, sjezdy, kongresy, semináře, apod.) atd.	20 hodin

Pokud školenec absolvoval kurzy dle části II. b) v rámci specializačního vzdělávání a neuplynula platnost těchto kurzů, neabsolvuje je v rámci nástavbového oboru.

3 Rozsah požadovaných teoretických znalostí a praktických dovedností, seznam požadovaných výkonů

3.1 Teoretické znalosti

Somatické aspekty psychosomatické medicíny:

- Patogeneze a salutogeneze.
- Patofyziologie, klinický obraz a typický průběh chronických onemocnění s významnou psychosociální složkou.
- Somatické projevy emočních reakcí a somatizace.
- Somatické projevy psychiatrických onemocnění.
- Bolest, její diagnostika a léčba především z hlediska psychosociálních aspektů.
- Spánkové poruchy a jejich léčba.
- Možnosti somatických oborů v léčbě chronických onemocnění s významnou psychosociální složkou a jejich komplikace.
- Funkční vztahy v pohybovém systému a tělesný výraz.
- Možnosti tělové terapie psychosomatických poruch.
- Edukace pacienta a rodiny s ohledem na somatické projevy psychosomatické poruchy.

Aspekty psychosomatické medicíny:

- Vývoj psychosomatických teorií a základní teoretická východiska.
- Komunikace a nemoc – cyklický maladaptivní vztahový kruh.
- Symptom jako výraz interpersonálních procesů.
- Manifestace komunikačních napětí v tělesných, duševních a sociálně-komunikačních interpersonálních symptomech.
- Rodinný systém a jeho vliv na vznik a udržování somatického symptomu, zapojení rodiny do léčby pacienta, stupňovitý model.
- Hlubinné zdroje psychosomatických příznaků a možnosti individuální či skupinové dynamické psychoterapie.
- Komunikační dovednosti ve specifických klinických situacích.
- Reflexe vlastních reakcí na pacienta (přenos, protipřenos).
- Spolupráce s jinými specialisty; sociální a ekonomické obtíže pacienta.
- Plán péče a jeho realizace; etické problémy výzkumu v psychosomatické medicíně, etické standardy.

Diagnostika a indikace léčby:

- Základní psychosomatické vyšetření (bio-psycho-sociální) – práce s časovou osou.
- Hypotetizování a stanovení léčebného plánu.
- Týmová spolupráce.
- Rozpoznání příznaků závažných život ohrožujících stavů a jejich řešení.

Praktické dovednosti

- Anamnestické a diagnostické dovednosti.
- Komunikační dovednosti: rozhovor s pacientem a jeho rodinou.
- Komunikace s kolegy v týmu o psychosomatických pacientech (intervize).
- Reflexe a sebereflexe v rámci balintovských skupin a v supervizi.

3.2 Minimální počty výkonů a klinických zkušeností v psychosomatice

Výkony	Počet případů
Úvodní rozhovor s pacientem, klinický rozbor, formulace hypotézy o problému, pacienta a stanovení terapeutického plánu (časová osa).	15
Konziliární vyšetření (intervence) u pacienta s psychosomatickou problematikou.	15
Supervidovaná praxe – lékařské vedení v rámci základního oboru adepta pacientů *,**	20
Zpracování a prezentace kazuistiky, případně v interdisciplinární spolupráci	1

* Započítá se supervize individuální nebo skupinová (skupina max 5 supervidovaných) a Bálintovské skupiny, max. 6 hodin supervize.

** Hodina supervize je 60 min, hodina výcviková a sebezkušenost je 45 min.

4 Všeobecné požadavky

Absolvent vzdělávání v nástavbovém oboru:

- má znalosti právních předpisů Evropské unie, předpisů vydávaných Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem životního prostředí popř. jinými úřady státní správy ve vztahu k oblasti zdravotnictví,
- osvojí si provozní a administrativní činnosti a management týmové práce, osvojí si základy počítačové techniky jako prostředku pro ukládání a vyhledávání dat, odborných informací a komunikace,
- má základní znalosti posudkového lékařství, lékařské etiky, právních předpisů platných ve zdravotnictví, organizace zdravotnické služby a ekonomiky zdravotnictví.

5 Hodnocení vzdělávání v nástavbovém oboru

Vzdělávání probíhá pod vedením přiděleného školitele v akreditovaném zařízení.

a) Průběžné hodnocení školitelem

- Školitel pravidelně a průběžně prověřuje teoretické znalosti a praktické dovednosti školence a svá hodnocení zapisuje do průkazu odbornosti v šestiměsíčních intervalech. V závěru vzdělávání školitel zapíše celkové hodnocení školence a doporučí přistoupení k závěrečné zkoušce.

b) Předpoklady přístupu k závěrečné zkoušce

- Absolvování požadované praxe potvrzené všemi školiteli se specializovanou způsobilostí, zvláštní specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí,
- předložení potvrzení o provedených kompletních výkonech,
- doporučení školitele,
- vypracování písemné práce – komplexního rozboru kazuistiky v rozsahu 10 – 15 stran,
- potvrzení o absolvování kurzů a vzdělávacích akcí (viz tab. Část II.).

c) Vlastní závěrečná zkouška

- *praktická část* – vyšetření pacienta s psychosomatickým onemocněním,
- *teoretická část* – 3 odborné otázky, prezentace písemné práce – komplexního rozboru kazuistiky.

6 Charakteristika činností, pro které absolvent vzdělávání v nástavbovém oboru získal zvláštní odbornou způsobilost

Absolvováním nástavbového oboru zdravotničtí pracovníci získávají zvláštní specializovanou způsobilost pro vymezené činnosti, které prohlubují získanou specializovanou způsobilost.

Absolvent je oprávněn provádět samostatně (nebo v rámci týmu) léčebně preventivní (příp. konziliární) činnost u pacientů s psychosomatickou problematikou v rámci svého specializačního oboru.

7 Charakteristika akreditovaného zařízení

Vzdělávání v nástavbovém oboru zajišťuje poskytovatel zdravotních služeb nebo jiná právnická nebo fyzická osoba, které ministerstvo udělilo akreditaci (dále jen „akreditované zařízení“). Akreditované zařízení zajišťující výuku školenců musí zajistit školenci absolvování vzdělávacího programu. K tomu slouží řádné a plné zapojení školence do práce a dále umožnění studia a pobytu v jiném akreditovaném zařízení, které může poskytovat část přípravy, která není dostupná ve vlastním akreditovaném zařízení.

Požadavky na minimální personální zabezpečení zdravotních služeb poskytovatele zdravotních služeb jsou uvedeny ve vyhlášce č. 99/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o požadavcích na minimální personální zabezpečení zdravotních služeb a další požadavky pro potřeby vzdělávání v nástavbovém oboru jsou uvedeny v kapitole 7.1.

Požadavky na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení poskytovatele zdravotních služeb jsou uvedeny ve vyhlášce č. 92/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče a další požadavky pro potřeby vzdělávání v nástavbovém oboru jsou uvedeny v kapitole 7.1.

Nedílnou součástí žádosti o udělení nebo prodloužení akreditace je vzdělávací plán, který vychází z § 14 odst. 2 písm. c) zákona č. 95/2004 Sb. a dále smlouvy o spolupráci s jiným akreditovaným poskytovatelem zdravotních služeb (pokud akreditované zařízení nezajišťuje náplň vzdělávacího programu samo).

7.1 Akreditované zařízení

Personální zabezpečení	<ul style="list-style-type: none"> • Školitel má zvláštní odbornou způsobilost nebo zvláštní specializovanou způsobilost v oboru psychosomatika a minimálně 1 rok praxe od získání zvláštní odborné způsobilosti nebo zvláštní specializované způsobilosti a s minimálním úvazkem 0,5 u daného poskytovatele zdravotních služeb. • Poměr školitel/školeneček – 1:2. • Spolupracuje s dalšími zdravotnickými pracovníky, se kterými školitel uskutečňuje pravidelné interdisciplinární klinické semináře, supervizní a/nebo balintovské skupiny, např.: • lékař se specializovanou způsobilostí v základním oboru a prokázanou činností v psychosomatické medicíně, • lékař se specializovanou způsobilostí v oboru psychiatrie s orientací na psychosomatiku a psychoterapii, • specialista v oboru klinická psychologie, psychoterapeut, • lékař se specializovanou způsobilostí v oboru rehabilitační a fyzikální medicína, • specialista v oboru aplikovaná fyzioterapie. • Školitel dokládá svou způsobilost při žádosti o akreditaci zařízení profesním životopisem. • Školitel může navázat smluvní vztahy s dalšími lékaři, kteří splňují základní podmínky pro vedení školenců v psychosomatice (atestace, praxe).
Technické a věcné vybavení	<ul style="list-style-type: none"> • Zdravotnické zařízení ambulantní nebo lůžkové registrované v Národním registru poskytovatelů zdravotních služeb ÚZIS. • Součástí zařízení: <ul style="list-style-type: none"> – klinická část (ambulance, popř. stacionář, případně lůžka), – učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením, – knihovna s příslušnou literaturou.
Požadované výkony	<ul style="list-style-type: none"> • Počet nově vyšetřených pacientů – 150 za kalendářní rok.

8 Programy povinných vzdělávacích aktivit a personální zabezpečení a technické a věcné vybavení pro jejich realizaci - charakteristika

8.1 Program kurzu Lékařská první pomoc

Předmět
Náhlá zástava krevního oběhu, incidence, diagnóza, základní a rozšířená neodkladná resuscitace včetně defibrilace (Basic Life Support a Advanced Cardiac Life Support).
Bezvědomí nejasného původu, křeče, synkopa; náhlé cévní mozkové příhody, diagnostické postupy, terapeutické okno, trombolýza systémová, intraarteriální.
Dušnost, hlavní příčiny: respirační etiologie – astma bronchiale, status astmaticus, inhalační trauma atd., kardiovaskulární etiologie – kardiální selhávání, astma cardiale, edém plic, embolie plicnice, zvláštní stavy: tonutí a utonutí, strangulace atd., diagnóza, diferenciální diagnóza., terapeutické postupy, principy umělé plicní ventilace.
Bolesti na hrudi, akutní koronární syndrom, principy a indikace trombolýzy, PTCA (Percutaneous Transluminal Coronary Angioplasty), závažné dysrytmie a terapeutické přístupy.
Traumatologie – těžké úrazy, úraz hlavy, páteře, hrudníku, dutiny břišní, končetin, polytrauma, poranění el. proudem, termická poranění, hlavní zásady ATLS (Advanced Trauma Life Support).
Šok, diagnóza, klasifikace, příčiny, terapeutické přístupy.
Hromadné postižení zdraví/osob, základy řešení v přednemocniční a časné nemocniční neodkladné péči (PNP a NNP).
Integrovaný záchranný systém (IZS) a krizová připravenost zdravotnické záchranné služby (ZZS) a zdravotnických zařízení (ZZ).
Zvláštnosti urgentních stavů u dětí.
Extramurální porod, péče o novorozence a matku, gynekologické akutní stavy.
Praktická výuka.
Celkem 20 hodin, nebo e-learning

Znalosti získané v kurzu se ověřují po ukončení testem.

Personální zabezpečení a technické vybavení kurzu Lékařská první pomoc

Personální zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> Lektoři se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí v oboru urgentní medicíny a praxí nejméně 5 let v oboru, nebo se specializovanou způsobilostí v oboru anesteziologie intenzivní medicína a praxí v oboru nejméně 5 let, popřípadě se specializovanou způsobilostí ve vyučované problematice. Garant kurzu má specializovanou způsobilost v oboru a nejméně 10 let praxe výkonu povolání lékaře v oboru specializace.
Technické vybavení
<ul style="list-style-type: none"> Učebna pro teoretickou výuku.

- Učebna pro praktickou výuku s vybavením: model (dospělý, dětský a novorozenec) umožňující praktický nácvik základní i rozšířené neodkladné resuscitace se simultánním záznamem sledovaných vitálních funkcí, zejména respiračních a oběhových k objektivizaci účinnosti prováděné resuscitace a možností uložení sledovaných dat do PC a závěrečné vyhodnocení.
- Model musí umožnit nácvik:
  - zajištění průchodnosti dýchacích cest pomocí vzduchovodů, Combi-tubusu, laryngeálního tubusu, laryngeální masky, včetně intubační a různými technikami tracheální intubace,
  - umělé plicní ventilace z plic do plic ústy, přes masku, ručním dýchacím přístrojem/transportním ventilátorem,
  - nácvik intubace dětí včetně novorozenců a umělou plicní ventilaci,
  - zajištění průchodnosti dýchacích cest koniopunkcí, minitracheotomií (krikotomií),
  - punkci pneumotoraxu,
  - zajištění vstupu do krevního řečiště – punkci a kanylaci periferní žíly, centrální žíly (subclavia, jugularis interna), vena femoralis a různé techniky intraoseálního přístupu,
  - diagnostiky simulovaných poruch rytmu na kardioskopu a volbu farmakoterapie a elektroimpulzoterapie.
- Počítačová učebna pro závěrečné testování znalostí.

8.2 Program kurzu Základy zdravotnické legislativy, etiky a komunikace

Předmět
Legislativa.
Základní právní předpisy ve zdravotnictví a jejich hierarchie.
Organizace poskytování zdravotních služeb a řízení zdravotnictví.
Rozhodování pacienta (informovaný souhlas, odmítnutí péče).
Poskytování zdravotní péče bez souhlasu, omezovací prostředky.
Povinná mlčenlivost zdravotnických pracovníků.
Vedení a nakládání se zdravotnickou dokumentací.
Náležitá odborná úroveň (lege artis).
Stížnosti ve zdravotnictví.
Právní odpovědnost lékaře a poskytovatele zdravotních služeb.
Poskytování zdravotní péče v Evropské unii a přeshraniční zdravotní péče.
Systém veřejného zdravotního pojištění.
Zdravotní služby hrazené ze zdravotního pojištění.
Plátcí zdravotního pojištění, práva a povinnosti pojištěnců.
Systém úhrad zdravotní péče.
Systém sociálního zabezpečení a lékařská posudková služba.
Nemocenské pojištění.

Důchodové pojištění.
Sociální pomoc a sociální služby.
Lékařská etika.
Etické kodexy, etické chování zdravotnických pracovníků.
Základní principy a etické zásady.
Etické problémy současné medicíny.
Komunikace ve zdravotnictví.
Základní principy a specifika.
Komunikace mezi zdravotnickými pracovníky, pacientem a osobami jemu blízkými.
Krizová komunikace.
Celkem 12 hodin, nebo e-learning

Personální zabezpečení a technické vybavení kurzu Základy zdravotnické legislativy, etiky a komunikace

Personální zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> • Minimálně 2 lektori se znalostí zdravotnického práva a veřejného zdravotnictví, s vysokoškolským vzděláním v oboru právo v magisterském studijním programu na vysoké škole v České republice nebo na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno, a profesní zkušeností v oblasti zdravotnického práva v délce alespoň 5 let. Lektori zdravotnického práva dokládají přehled publikační činnosti za posledních 5 let a pedagogickou činnost. • Součástí lektorského týmu musí být lektori s ukončeným vysokoškolským vzděláním příslušného zaměření a odbornou praxí nejméně 5 let v oblasti přednášeného tématu (etika, komunikace a sociální zabezpečení).
Technické vybavení
<ul style="list-style-type: none"> • Učebna pro teoretickou výuku.

8.3 Program kurzu Prevence škodlivého užívání návykových látek (dále jen „NL“) a léčba závislostí

Předmět
Škodlivé užívání NL a závislostí na NL v ČR.
Přehled NL zneužívaných v ČR a jejich vlastností.
Zdravotní aspekty škodlivého užívání NL a závislostí na NL.
Problematika škodlivého užívání NL a závislostí na NL ve specifických podmínkách jednotlivých medicínských oborů, možnosti prevence.
Přehled specifických léčebných modalit pro osoby škodlivě užívající NL a závislé.

Právní aspekty související se zneužíváním NL a závislostmi na NL.

Závěr kurzu, shrnutí.

Celkem 4 hodiny, nebo e-learning

Personální zabezpečení a technické vybavení kurzu Prevence škodlivého užívání návykových látek a léčba závislostí

Personální zabezpečení

- Lektoři se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí nebo zvláštní specializovanou způsobilostí v oboru návykové nemoci a praxí nejméně 5 let v oboru, popřípadě se specializovanou způsobilostí ve vyučované problematice.

Technické vybavení

- Učebna pro teoretickou výuku.

8.4 Program kurzu Radiační ochrana

Předmět

Účinky ionizujícího záření na živé systémy, charakter deterministických a stochastických účinků. Riziko nádorových a dědičných onemocnění. Veličiny a jednotky používané pro potřeby radiační ochrany. Koncepce radiační ochrany, základní principy radiační ochrany, legislativní rámec lékařského a nelékařského ozáření.

Radiační zátěž obyvatel z různých zdrojů ionizujícího záření. Specifický charakter lékařského ozáření, radiační ochrana pacientů. Lékařská pomoc fyzickým osobám ozářeným při radiační mimořádné události. Radiologická událost, příčiny a možné následky.

Úloha lékařů indikujících vyšetření nebo léčbu s využitím zdrojů ionizujícího záření – význam indikačních kritérií (Věstník MZ). Výběr optimální zobrazovací metody. Zobrazovací modality využívající neionizující záření. Informování pacientů.

Úloha aplikujících odborníků a optimalizace radiační ochrany (radiologické standardy, diagnostické referenční úrovně). Ozáření dětí, těhotných a kojících žen (specifika, opatření, zdůvodnění). Velikosti dávek pacientů pro typické radiologické postupy.

Celkem 4 hodiny, nebo e-learning

Personální zabezpečení a technické vybavení kurzu Radiační ochrana

Personální zabezpečení

- Lektoři se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní specializovanou způsobilostí v oboru radiologie a zobrazovací metody, pracovní lékařství, nukleární medicína a radiační onkologie.
- Radiologičtí fyzici se specializovanou způsobilostí.
- Další odborníci s absolvovaným magisterským studiem v oboru ve vztahu k vyučovanému tématu.

Technické vybavení

- Učebna pro teoretickou výuku.

8.5. Program kurzu Základní psychosomatická péče I-IX

Předmět	Minimální počet hodin
Úvod do psychosomatické medicíny, historický přehled.	2
Interpersonální medicína. (Modely zdraví a nemoci. Psychoterapeutický přístup v medicíně, hranice psychosomatické intervence. Manifestace životních dilemat, zátěžových situací a interpersonálních procesů v tělesných, duševních a sociálně-komunikačních symptomech). Interpersonální neurobiologie.	4
Rámcové podmínky a teorie lékařského rozhovoru, práce s časovou osou, praktické ukázky, rozbor. Bio-psycho-sociální dimenze.	4
Psychosomatická diagnostika.	3
Psychosomatické aspekty klinických obrazů somatických onemocnění.	3
Funkční sexuální poruchy.	2
Poruchy příjmu potravy.	2
Psychotrauma a stresové poruchy, mezigenerační přenos traumatu.	2
Psychosomatika v dermatologii.	2
Psychosomatika v onkologii.	2
Pohybový aparát v bio-psycho-sociálním kontextu.	2
Psychosomatika v gynekologii.	2
Psychosomatika v neurologii.	2
Psychosomatika v ORL.	2
Psychosomatika v urologii.	2
Psychosomatika v plicním lékařství a alergologii.	2
Psychosomatika ve stomatologii.	2
Psychosomatika v ordinaci praktického lékaře.	2
Psychosomatika v pediatrii.	3
Problematika bolesti.	2
Současný výzkum v psychosomatice.	2
Úzkostné a nutkavé poruchy.	2
Deprese a sebevražednost.	2
Závislostní onemocnění.	2
Psychosomatika v psychiatrické ambulanci.	2
Psychoterapeutické směry vhodné pro psychosomatickou intervenci a psychosomatická psychoterapie.	4

Současná rodinná a systemická psychoterapie.	2
Cyklus rodiny.	2
Starší a umírající pacient.	4
Kontrakt v psychosomatice.	2
Hypnóza a relaxační techniky.	2
Krátká intervence.	2
Aktivní naslouchání a cirkulární otázky, vedení rozhovoru.	2
Genogram.	2
Externalizace.	2
Psychosomatika lékaře a burn-out syndrom.	2
Hranice a bezpečí v psychosomatice, stupně psychosomatické intervence.	2
Etika v psychosomatice.	2
Alternativní a komplementární medicína.	2
Bálintovská skupina.	18
Celkem, nebo e-learning	108

Personální zabezpečení a technické vybavení kurzu Základní psychosomatická péče

Personální zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> • Garant kurzu má nejvyšší vzdělání v jakémkoliv oboru a nejméně 5 let praxe výkonu povolání lékaře v oboru specializace • Lékaři se specializovanou způsobilostí v jakémkoliv oboru nebo se zvláštní odbornou způsobilostí v oboru psychosomatika, případně zdravotničtí pracovníci v oboru klinická psychologie nebo aplikovaná fyzioterapie, kteří získali specializovanou způsobilost dle zákona č. 96/2004 Sb. a praxí nejméně 5 let v oboru, případně se specializovanou způsobilostí ve vyučované problematice.
Technické vybavení
<ul style="list-style-type: none"> • Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením. • Učebna pro balintovskou skupinu (sezení v kruhu).

8.6 Program kurzu Bio-psycho-sociální sběr dat, psychosomatická anamnéza, sebezkušenostní seminář

Předmět	Počet hodin
Úvodní skupina.	1,5

Teorie časové osy.	1,5
Praktická ukázka časové osy.	1,5
Skupina, reflexe.	1,5
Vlastní práce s časovou osou, sběr dat, práce ve dvojicích.	3
Rozbor časové osy jednotlivých účastníků s výkladem teorie.	6
Skupina, reflexe.	1,5
Praktické aplikace časové osy účastníků na možnosti jednotlivých oborů.	2
Závěrečná skupina reflexe.	1,5
Celkem	20

Personální zabezpečení a technické vybavení kurzu Bio-psycho-sociální sběr dat, psychosomatická anamnéza, sebezkušenostní seminář

Personální zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> Lektoři se znalostí práce s časovou osou, se kterou pracují nejméně 5 let v klinické praxi nebo se zvláštní odbornou způsobilostí v oboru psychosomatika nebo s osvědčením o způsobilosti v oboru psychosomatická medicína v délce nejméně 3 let.
Technické vybavení
<ul style="list-style-type: none"> Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením; poskytnutí studijních textů.

*Pokud byl kurz vykonán až 10 let zpátky, bude započítán.

8.7 Program kurzu Komplexní přístup v rehabilitaci a fyzioterapii

Předmět	Počet hodin
Komplexní rehabilitační vyšetření a psychosomatická konzultace a jejich specifika u psychosomatických pacientů. Komplexní psychosomatická vyšetření v týmu odborníků (lékař, fyzioterapeut a psycholog) u pacientů s obtížemi v oblasti pohybového systému. Možnosti a meze týmové spolupráce v rehabilitaci a psychosomatické medicíně. Praktické zkušenosti rehabilitačního lékaře s atestací v psychosomatice pracujícího v psychosomatickém zařízení se specializací na diagnostiku a léčbu pacientů s obtížemi pohybového systému. Kazuistiky z praxe.	3,5
Druhy poruch v oblasti pohybového systému-funkční, strukturální, viscerosomatické, psychogenní. Somatické projevy u psychosomatických pacientů. Souvislosti mezi psychickým stavem, tělesným napětím a posturou. Problematika chronické bolesti. Kazuistiky z praxe.	3,5

Praktická ukázka práce fyzioterapeuta s pacientem v širším bio-psycho-sociálním kontextu. Vyšetření a léčba pacienta v celku, detailech a psychosomatických souvislostech. Vztahy mezi jednotlivými oblastmi, změny funkce a struktury a jejich reakce. Svalové napětí, jeho odchylky, možnosti jeho ovlivnění. Terapeutická zpětná vazba a učení se ji vnímat. Terapeutická změna. Terapeutické impulzy a terapeutické využití doteku. Palpace. Dýchání a pohyb a jejich využití v rámci psychosomatické léčby. Vyjasnění pojmů: Funkční přístup, struktura a funkce, svalový řetězec, svalové napětí, vnímání, pohybová koordinace, svalová únava, facilitace, inhibice, stabilizace.	4
Psychosomatický přístup jako způsob myšlení ve fyzioterapii. Základní principy psychosomatické medicíny v kontextu fyzioterapie: bio-psycho-sociální model zdraví, multifaktoriální teorie onemocnění, systémová teorie, pacient jako subjekt, vztah terapeut a pacient.	2
Nástroje fyzioterapeuta v péči o psychosomatické pacienty. Týmová spolupráce jako základní nástroj v psychosomatické medicíně. Její možnosti a meze v léčbě psychosomatických pacientů v rámci interdisciplinárního týmu fyzioterapeut, lékař, psycholog a bodyterapeut nebo pohybový či taneční terapeut. Kazuistiky z praxe fyzioterapeuta v psychosomatickém zařízení.	2
Klinická psychologie a psychoterapie - jejich místo a zmapování možností léčbě psychosomatických pacientů. Základní principy a přístupy psychoterapie orientované na tělo.	2
Praktická ukázka psychoterapie orientované na tělo, jako způsobu, jak s psychosomatickými pacienty pracovat komplexním způsobem, který zasahuje tělo, emoce i mysl.	1,5
Praktická ukázka „Terapeutické dohody“ (kontraktování a dojednávání) jako důležitého nástroje používaného v léčbě psychosomatického pacienta.	1,5
Celkem	20

Personální zabezpečení a technické vybavení kurzu Komplexní přístup v rehabilitaci a fyzioterapii

Personální zabezpečení

- Lékaři se specializovanou způsobilostí v oboru rehabilitační a fyzikální medicína a klinickou praxí nejméně 5 let oboru rehabilitační lékařství, specialisté v oboru aplikovaná fyzioterapie a klinickou praxí nejméně 5 let v oboru fyzioterapie a specialisté v oboru klinická psychologie a klinickou praxí nejméně 5 let v oboru klinická psychologie.

Technické vybavení

- Učebna pro teoretickou i praktickou výuku s příslušným vybavením – lehátka, žíněnky, židle, prostěradla, ručníky, deky.

8.8 Program kurzu Komplexní přístup k diagnostice, léčbě a prevenci poruch příjmu potravy

Předmět	Počet hodin
Poruchy příjmu potravy – diagnostika (nové přístupy DSM-5), rizikové faktory a etiopatogeneze onemocnění. Individualizovaná indikace ke komplexní léčbě a kazuistiky.	4
Specifika poruch příjmu potravy v dětském věku a komorbidní onemocnění. Komplexní léčba – kazuistiky.	3
Nové technologie v prevenci a časně intervenci.	1,5
Nové terapeutické metody (vícerodinná terapie) komplexní terapie, vliv a charakteristiky terapeuta, týmová práce, terapeutická vodítka a jejich limity.	3
Psychologické vyšetření, kognitivní funkce, skupinová a individuální psychoterapie. Rehabilitace u PPP. Nonverbální přístupy.	3
Nutriční poradenství v terapeutickém týmu, klinické zkušenosti s remediací kognitivních funkcí.	2
Závěrečné shrnutí, diskuze.	1,5
Celkem	18

Personální zabezpečení a technické vybavení kurzu Komplexní přístup k diagnostice, léčbě a prevenci poruch příjmu potravy

Personální zabezpečení

- Kliničtí psychologové nebo lékaři se specializovanou způsobilostí v oboru klinická psychologie, psychosomatika nebo psychiatrie s praxí minimálně 5 let v dané problematice.

Technické vybavení

- Učebna, promítací zařízení, ev. videodokumentace, práce se sociálními sítěmi.

8.9 Program kurzu Sebezkušenostní skupina

Předmět	Počet hodin
Účast v psychoterapeutické skupině (sebezkušenost) 8-15 zdravotnických pracovníků pod vedením erudovaného lektora umožňuje lékařům naučit se lépe reflektovat vlastní emoce při komunikaci v terapeutickém vztahu	

s pacientem. Rozvíjí osobnost lékaře a přispívá ke schopnosti rozpoznávat indikované pacienty pro systematickou psychoterapii. Skupina se schází s lektorem na pravidelných setkáních v intervalech podle doporučení lektora.	160
Celkem	160

Personální zabezpečení a technické vybavení kurzu Sebezkušenostní skupina

Personální zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> Lektoři (lékaři nebo kliničtí psychologové) s funkční specializací v systematické psychoterapii akreditovaní Českou psychoterapeutickou společností České lékařské společnosti J.E.Purkyně, nebo jinou autoritou podle platné legislativy, s klinickou zkušeností v délce nejméně 5 let.
Technické vybavení
<ul style="list-style-type: none"> Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením; poskytnutí studijních textů, místnost pro práci 10-20 osob.

8.10 Program kurzu Balintovská skupina

Předmět	Počet hodin
Péče o vztah lékař – pacient, k jeho reflexi a seberefexi zdravotnického pracovníka slouží metoda práce ve skupině podle Michaela Balinta, kterou vedou vyškolení lektoři. Skupina zdravotníků se schází s lektorem na 2hodinový strukturovaný seminář nad vlastními případy min. 1x za 1-2 měsíce.	26
Celkem	26

Personální zabezpečení a technické vybavení kurzu Balintovská skupina

Personální zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> Lektoři erudovaní ve vedení balintovských skupin, akreditovaní akreditační komisí MZ pro psychosomatiku.
Technické vybavení
<ul style="list-style-type: none"> Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením; poskytnutí studijních textů, místnost pro práci 10-20 osob.

9 Doporučená literatura

Doporučená literatura
BALINT, M. <i>Lékař, jeho pacient a nemoc</i> . Vyd. 1. české. Praha: Grada, 1999, ©1998. s. 331 Psyché. ISBN 80-7169-734-6
BAŠTECKÝ, J. aj. <i>Psychosomatická medicína</i> . Praha: Grada, 1993. s. 363. ISBN 80-7169-

031-7
BERAN, J. <i>Základy psychoterapie pro lékaře</i> . Vyd. 1. Praha: Grada, 2000. s. 155 Psyché. ISBN 80-7169-932-2
DANZER, G. <i>Psychosomatika: celostný pohled na zdraví těla i duše</i> . Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. s. 244 Spektrum; 21. ISBN 80-7178-456-7
DÖRNER, K., PLOG, U.: <i>Bláznit je lidské</i> . Praha: Grada, 1999. s. 253. ISBN 80-7169-628-5
ERIKSON, ERIK H. <i>Dětství a společnost</i> . Vyd. 1. Praha: Argo, 2002. s. 387. ISBN 80-7203-380-8
FALEIDE, Asbjørn O., LIAN, Lilleba B. a FALEIDE, Eyolf Klæboe. <i>Vliv psychiky na zdraví: soudobá psychosomatika</i> . Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. s. 240 Psyché. ISBN 978-80-247-2864-3
CHROMÝ, K. a kol. <i>Somatizace a funkční poruchy</i> . 1. vyd. Praha: Grada, 2005. s. 216. ISBN 80-247-1473-6
KŘÍŽOVÁ, E. <i>Proměny lékařské profese z pohledu sociologie</i> . Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. s. 142 Studie; sv. 43. ISBN 80-86429-57-1
KŘÍŽOVÁ, E. a kol. <i>Alternativní medicína jako problém</i> . Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2004. s. 131. ISBN 80-246-0754-9
KELEMAN, S. <i>Ztělesněná zkušenost: procesuální práce s tělem</i> . Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. s. 112. ISBN 978-80-7367-664-3
KLIMPL, P. <i>Psychická krize a intervence v lékařské ordinaci</i> . Vyd. 1. Praha: Grada, 1998. s.167. ISBN 80-7169-324-3
MIOVSKÝ, M. <i>Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu</i> . Vyd. 1. Praha: Grada, 2006. s. 332 Psyché. ISBN 80-247-1362-4
PAPEŽOVÁ, H, ed. <i>Spektrum poruch příjmu potravy: interdisciplinární přístup</i> . Vyd. 1. Praha:Grada, 2010. s. 424, vi s. barev. obr. příl. Psyché. ISBN 978-80-247-2425-6
PONĚŠICKÝ, J. <i>Neurózy, psychosomatická onemocnění a psychoterapie</i> . Vyd. 2. V Praze: Triton, 2004. s. 215. ISBN 80-7254-459-4
PONĚŠICKÝ J.: <i>Proces změny v dynamické psychoterapii a psychoanalýze</i> . Triton 2019, ISBN 978-80-7553-709-6
PROCHASKA, JAMES O. a NORCROSS, JOHN C. <i>Psychoterapeutické systémy: průřez teoriemi</i> . [Praha]: Grada, 1999. s. 479 Psyché. ISBN 80-7169-766-4
SCHLIPPE, Arist von a SCHWEITZER, Jochen. <i>Systemická terapie a poradenství</i> . 1. české vyd. Brno: Cesta, 2001. s. 251. ISBN 80-7295-013-4
STACKEOVÁ D. (Eds): <i>Psychosomatická medicína 2020- Nástroje psychosomatické medicíny</i> , Palestra, Praha, 2020, ISBN 978-80-87723-60-9
TRAPKOVÁ, L. a CHVÁLA, V. <i>Rodinná terapie psychosomatických poruch</i> . Vyd. 1. Praha: Portál, ©2017.2.vyd. s. 227. ISBN 80-7178-889-9
TRESS, W., KRUSSE, J. a OTT, Jürgen. <i>Základní psychosomatická péče</i> . Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. s. 394. ISBN 978-80-7367-309-3
VYBÍRAL, Z. a ROUBAL, J. <i>Současná psychoterapie</i> . Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. s. 743. ISBN 978-80-7367-682-7

STACKEOVÁ, D. (ed.) *Psychosomatická medicína 2020: nástroje psychosomatické medicíny*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, spol. s r.o.; Liberec: Společnost psychosomatické medicíny České lékařské společnosti JEP, 2020. ISBN 978-80-87723-60-9 (tisk), ISBN 978-80-87723-61-6 (pdf)

WATZLAWICK, P., BAVELAS, Janet Beavin a JACKSON, Don D. *Pragmatika lidské komunikace: interakční vzorce, patologie a paradoxy*. Vyd. 1. Hradec Králové: Konfrontace, 1999. s. 243. ISBN 80-86088-04-9

Odborné časopisy

PSYCHOSOM, časopis pro psychosomatickou a psychoterapeutickou medicínu;
www.psychosom.cz, ISSN 1214-6102

ČESKÁ A SLOVENSKÁ PSYCHIATRIE, ISSN 1212-0383

PSYCHOTERAPIE, ISSN 1802-3983

PSYCHIATRIE PRO PRAXI, SOLEN, ISSN 1213-0508

PRAKTICKÝ LÉKAŘ, ISSN 0032-6739